

ملازمات عقلی

تلازم عقلی میان دو یا چند چیز را ملازمت عقلی گویند.

فهرست مندرجات

۱- تعریف

۱.۱- مثال

۲- ملازمه میان حکم عقل و شرع

۳- پانویس

۴- منبع

تعریف

ملازمت عقلی، مقابل **ملازمت غیر عقلی** (اتفاقی، شرعی و عرفی) بوده و به معنای **حکم عقل** به وجود ملازمه و همراهی میان وجود دو یا چند چیز است، مانند: ملازمه عقلی میان **حکم شرع** و **حکم دیگر** (اعم از عقلی، شرعی و یا غیر آن)؛ به این بیان که عقل، این ملازمه عقلی را کبری قرار می‌دهد تا به حکم شرع برسد، اعم از این که صغرای آن، حکم عقلی باشد یا شرعی و یا عرفی.
در جایی که صغری عقلی باشد، بحث **مستقلات عقلی** پیش می‌آید و در جایی که **صغری شرعی** یا **عرفی** باشد، بحث **غیر مستقلات عقلی** مطرح می‌شود.

← مثال

برای مثال، **عقل حکم شرعی**: «العدل یحسن فعله شرعاً» را این گونه به دست می‌آورد که نخست به حسن **عدل** حکم می‌کند: «العدل یحسن فعله عقلاً»، سپس این صغری را در کنار کبری عقلی دیگر می‌گذارد که همان ملازمه بین حکم عقل و حکم شرع است: «کل ما یحسن فعله عقلاً یحسن فعله شرعاً»؛ یعنی به کمک ملازمه بین حکم عقلی (حسن عدل) و حکم شرعی (حسن عدل) نتیجه می‌گیرد که عدل از نظر شرع نیز حسن دارد.

ملازمه میان حکم عقل و شرع

بنابراین، عقل، بین حکم شرع (حسن شرعی عدل) و بین حکم عقل (حسن عقلی عدل) ملازمه می‌بیند، و در این جا چون صغری، عقلی است و کبری، که همان ملازمه باشد، نیز عقلی است، به آن مستقلات عقلی می‌گویند.

و در جایی که صغری شرعی باشد، مانند این که **شرع ذی المقدمه** را **واجب** بدانند و عقل در کبری به ملازمه میان وجوب شرعی ذی المقدمه و وجوب شرعی مقدمات آن حکم نماید، این نتیجه به دست می‌آید که مقدمه واجب، شرعاً واجب است، و چون در این جا فقط کبری عقلی است و صغری شرعی است، به آن غیر مستقلات عقلی می‌گویند.

[۱] اصول الفقه، مظفر، محمد رضا، ج ۱، ص ۲۰۱.

[۲] الوصول الی کفایة الاصول، شیرازی، محمد، ج ۲، ص ۸۲.

[۳] کفایة الاصول، آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین، ص ۲۴۹.

[۴] کفایة الاصول، آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین، ص ۲۸۸.

[۵] کفایة الاصول، آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین، ص ۲۸۹.

[۶] منتهی الدرایة فی توضیح الکفایة، جزایری، محمدجعفر، ج ۳، ص ۷۳۸.

٢. [↑ الوصول الى كفاية الاصول، شيرازى، محمد، ج٢، ص٨٢.](#)
٣. [↑ كفاية الاصول، آخوند خر اسانى، محمد كاظم بن حسين، ص٢٤٩.](#)
٤. [↑ كفاية الاصول، آخوند خر اسانى، محمد كاظم بن حسين، ص٢٨٨.](#)
٥. [↑ كفاية الاصول، آخوند خر اسانى، محمد كاظم بن حسين، ص٢٨٩.](#)
٦. [↑ منتهى الدراية في توضيح الكفاية، جزايرى، محجعفر، ج٣، ص٧٣٨.](#)

منبع

[فرهنگنامه اصول فقه، تدوين توسط مرکز اطلاعات و مدارك اسلامي، ص٧٩٠، برگرفته از «ملازمه عقلي».](#)